

Емпіричне дослідження психологічних особливостей спілкування та взаємовідносин в сім'ях екскомбатантів

Оксана Латій,

*магістрантка кафедри психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: LatiiOI@krok.edu.ua*

Антоній Мельник,

*кандидат психологічних наук, доцент,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: MelnikAP@krok.edu.ua,*

У структурі сучасного суспільства сім'я військовослужбовця відіграє важливу роль через їх внесок у національну безпеку. Під час реорганізації Збройних Сил України виникли численні проблеми для сімей військових, такі як обмеження у контактах, складнощі комунікації, тривожність через небезпеку та постійні переїзди. Ці труднощі впливають на стійкість та добробут родин військових, тому необхідна спеціально організована та науково обґрунтована соціально-педагогічна робота для підтримки цих сімей. Отже, «комбатант» - особа, яка входить до складу збройних сил країн, які перебувають у стані військового конфлікту, і має право безпосередньо брати участь у військових діях. Теперішнє військове право як комбатантів розглядає вояків, які беруть участь у національно-визвольних війнах, які ведуться народами для отримання свого права на самовизначення.

Охарактеризуємо етапи емпіричного дослідження.

На першому етапі було створено вибірку сукупність, що включає респондентів, які відповідають такому головному критерію відбору як участь у активних бойових діях та демобілізація.

На другому етапі дослідження для оцінки особливостей комунікації в сім'ях екскомбатантів було розроблено гугл-форму з психодіагностичними методиками. Третій етап був спрямований на ґрунтовному аналізі отриманих результатів. На четвертому етапі дослідження отримані в ході емпіричної обробки дані були проаналізовані, результати інтерпретовані.

1. У результаті дослідження теоретико-методологічних аспектів проблеми детермінант комунікації в родинх екскомбатантів можна зробити кілька висновків. Перш за все, виявлено, що комунікація в таких родинх є складною та багатогранною проблемою, яка впливає на психологічний стан учасників сімей. Дослідження теоретичних основ та методологічних підходів до аналізу цієї проблеми дозволяє краще розуміти її природу та механізми виникнення. Важливо також врахувати контекст військової служби та її вплив на динаміку взаємин у родинх, а також розглянути можливі стратегії підтримки та реабілітації цих сімей. Отже, подальше дослідження цієї проблеми може сприяти розробці ефективних програм психологічної підтримки та інтервенційного втручання для родин екс-комбатантів.

2. У ході вивчення методик дослідження подолання проблем детермінант комунікації в родинах екс-комбатантів було здійснено аналіз різноманітних психологічних інструментів, спрямованих на оцінку психологічного стану та взаємин у таких сім'ях. В результаті цього аналізу було виявлено ряд методик, які можуть бути застосовані для більш глибокого розуміння детермінант комунікації в цій групі. Ці методики включають як кількісні, так і якісні підходи, що дозволяє отримати різноманітну та об'єктивну інформацію. Дослідження таких методик відкриває можливості для подальшого вдосконалення підходів до психологічної підтримки та реабілітації родин екс-комбатантів, сприяючи покращенню їхнього психосоціального стану та якості взаємин у сім'ї.

3. У ході вивчення та аналізу методологічних підходів до дослідження детермінантів комунікації в родинах екс-комбатантів було виявлено значущість ретельного обґрунтування вибору інструментів дослідження. Методологічне обґрунтування забезпечує належну достовірність та об'єктивність результатів, сприяє визначенню ключових аспектів комунікаційних процесів у родинах ветеранів. Враховуючи специфіку цієї проблеми, методологічне обґрунтування дозволяє підібрати найбільш адекватні та ефективні інструменти для вивчення детермінантів комунікації, забезпечуючи високу якість дослідження та практичну цінність отриманих результатів. Такий підхід сприятиме розробці імплементації програм підтримки та реабілітації для родин ветеранів, спрямованих на покращення комунікаційних взаємин та загального благополуччя сімей.

4. У результаті аналізу методик і технік дослідження психологічних детермінантів комунікації в родинах екс-комбатантів було виявлено різноманітні підходи до вивчення цієї проблеми. Виявлені методики охоплюють як кількісні, так і якісні методи дослідження, що дозволяє отримати комплексну та всебічну інформацію. Аналіз цих методик підкреслив важливість індивідуального підходу до вивчення комунікаційних аспектів у родинах ветеранів, а також необхідність врахування контекстуальних факторів та специфіки психосоціальної адаптації учасників воєнних конфліктів. Результати аналізу допоможуть у розробці більш ефективних програм психологічної підтримки та реабілітації для родин екс-комбатантів, сприяючи покращенню їхнього психологічного благополуччя та якості взаємин.

Список використаних джерел

1. Дучимінська Т.І., Мельник А.П., Дучимінський О.Г. Стрільба з лука як інструмент психологічної реабілітації екскомбатантів. *Психологічні студії*. Видавничий дім «Гельветика», 2023. № 3. С. 38
2. Мельник А.П. Психологічні підходи до реабілітації військовослужбовців, що перебували в умовах бойових дій. *Актуальні проблеми практичної психології у Волинському регіоні / за заг. ред. М.І. Мушкевич*. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. С. 75-81.
3. Мельник А. Психологічні особливості військовослужбовців з ознаками ПТСР. *Психологічні основи здоров'я, освіти, науки та самореалізації особистості*. Луцьк: Вежа-Друк, 2023. С. 142-145.
4. Тетерук А.А., Літвінчук С.О. Психологічна допомога комбатантам та членам їх родин в Україні: проблеми та перспективи. *Психологічна допомога особам, які беруть участь в*

антитерористичній операції: матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 30 берез. 2016 р.) : у 2 ч. / [ред. кол. : В. В. Черней, М. В. Костицький, О. І. Кудерміна та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. С. 5–7